

برای تولید ۲۵ میلیون تن فولاد در سال ۴۰۰ واردات سنگ آهن الزامی است

اشاره:

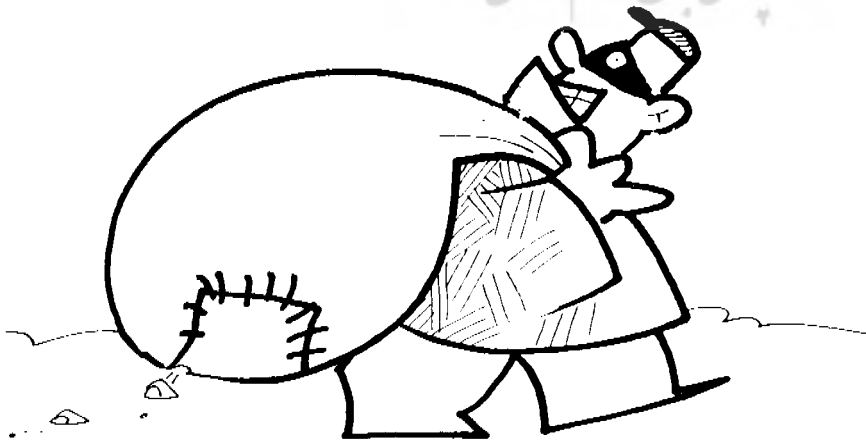
صنعت ذوب آهن و فولاد، از صنایع مادر محسوب می‌شود و هر کشوری آرزوی آن را دارد که در زمینه تولید فولاد، دست کم به خودکفایی برسد، زیرا که اجرای بسیاری از طرح‌های زیربنایی و نیز صنعتی به مصالح، که عمده آن را آهن و فولاد تشکیل می‌دهد، بستگی دارد.

در ایران اسلامی نیز طی اجرای نخستین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، سرمایه‌گذاری عظیمی در زمینه راه‌اندازی واحدهای ذوب‌آهن و فولادسازی صورت گرفت، تا حدی که ایران از یک واردکننده عمده فولاد به صادرکننده آن تبدیل شده است.

برنامه افزایش تولید فولاد و راه‌اندازی طرح‌های جدید و توسعه طرح‌های فعال کنونی، همچنان تا سال ۱۴۰۰ ادامه می‌یابد. با وجود معادن عظیم سنگ‌آهن، به نظر می‌رسد که راه‌اندازی این طرح‌ها با وجود رشد تقاضای داخلی و بازارهای جهانی، توجیه اقتصادی دارد.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» در گفت‌وگو با آقای موسی لنگرانی معاون طرح و برنامه شرکت ملی فولاد ایران، عمده‌ترین مباحث مربوط به بهره‌برداری از ذخایر سنگ آهن و طرح‌های افزایش ظرفیت تولید فولاد را جویا شد که در اینجا ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

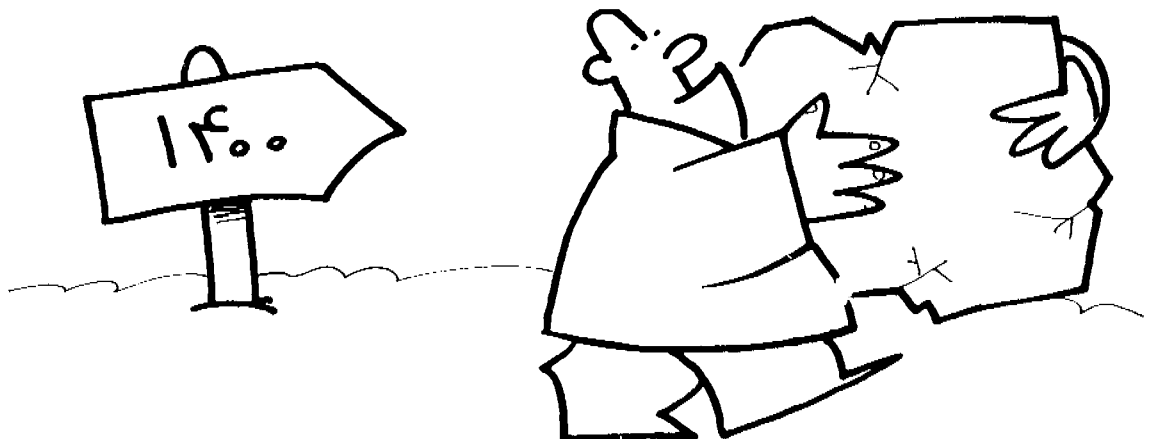
شده) بالغ بر ۳/۶ میلیارد تن می‌باشد که در بافق، گل‌کهر، سنگان، همدان و ناریگان واقع است. جدول زیر میزان ذخایر و متوسط عیار آنها را با توضیحات بیشتر نشان می‌دهد.

■ زیربنای توسعه صنایع فولاد را ذخایر سنگ آهن تشکیل می‌دهد. لطفاً در زمینه ذخایر سنگ آهن ایران، محل و عیار آن توضیح دهید.

□ کل ذخایر سنگ آهن ایران (قطعی، احتمالی و پیش‌بینی

ذخایر سنگ آهن اکتشاف شده ایران

عیار متوسط درصد	ذخایر بالانس (میلیون تن)				مرحله عملیات اکتشافی	اسامی نواحی آهن‌دار اکتشاف شده در ایران
	کل ذخیره B+C1+C2+C3	پیش‌بینی شده C3	احتمالی C2	قطعی B+C1		
۵۹	۱۸۲/۷	-	۱۷/۷	۱۶۵	معادن در حال کار (چغارت) مناطق اکتشاف شده (سه چاهون، چاه‌گز، چادرملو، جلال‌آباد، زرنند، آنومالی ۱ و ۲)	ناحیه آهن‌دار بافق
۵۰	۱۶۰۴/۶۴	۴۵۰	۴۲۴/۲۵	۷۳۰/۲۹	جمع کل	
	۱۷۸۷/۲۴	۴۵۰	۴۴۱/۹۵	۸۹۵/۲۹		
۵۴	۱۸۹	-	۹	۱۸۰	معادن در حال کار مناطق اکتشاف شده	گل‌کهر
	۹۴۶	۹۴۶	-	-	جمع کل	
	۱۱۳۵	۹۴۶	۹	۱۸۰		
۵۳	۶۲۲	-	۲۹۱	۳۳۱	معادن در حال کار مناطق اکتشاف شده	سنگان
	۶۲۲	-	۲۹۱	۳۳۱	جمع کل	
-	-	-	-	-	معادن در حال کار مناطق اکتشاف شده	همدان
۵۵	۵۰	۵۰	-	-	جمع کل	
	۵۰	۵۰	-	-		
۲۲	۲۶/۹۷	۸/۰۲	۱۸/۹۵	-	معادن در حال کار مناطق اکتشاف شده	ناریگان (سنگ آهن منکنزدار)
-	-	-	-	-	جمع کل	
	۲۶/۹۷	۸/۰۲	۱۸/۹۵	-		
	۳۹۸/۶۷	۸/۰۲	۲۶/۶۵	۳۴۵	جمع معادن در حال کار مناطق اکتشاف شده	جمع شرکت ملی فولاد ایران
	۳۲۲۲/۵۴	۱۲۴۶	۷۱۵/۲۵	۱۰۶۱/۲۹	جمع کل	
	۳۶۱۲/۲۱	۱۴۵۴/۰۲	۷۵۱/۹	۱۴۰۶/۲۹		

■ چرا ایران در حالی که خود واردکننده سنگ آهن است، به صادرات آن نیز مبادرت می‌ورزد؟

□ بر مبنای موافقت شرکت ملی فولاد ایران، قرار بود در سه سال پیش ۳۰۰ هزار تن سنگ آهن دانه‌بندی شده غیرقابل مصرف در کوره‌های احیاء مستقیم به پاکستان فروخته شود. بر مبنای قراردادی که با ذوب آهن پاکستان منعقد شد، حدود ۶۰ تا ۷۰ هزار تن از سنگ آهن مذکور با راه آهن به بندرعباس حمل شد. اما پس از آن به علت تغییراتی که در کادر مدیریتی ذوب آهن پاکستان رخ داد، این قرارداد کان‌لم‌یکن تلقی گردید. تاکنون هیچ مورد دیگری که حاکی از صدور سنگ آهن به خارج از کشور و در مقیاس زیاد باشد، وجود ندارد.

■ آیا ذخایر سنگ آهن کشور جزو انفال محسوب می‌شوند یا بخش خصوصی نیز مالکیت آن را دارد؟

□ با هر صورت معادن سنگ آهن از «انفال» است و پروانه‌های بهره‌برداری آنها به نام شرکت ملی فولاد ایران می‌باشد.

■ آیا برای برداشت از ذخایر سنگ آهن، مشکل مالی وجود دارد؟ نقش نظام بانکی به ویژه بانک صنعت و معدن در این میان چیست؟

□ اصولاً بهره‌برداری و فرآوری یا دانه‌بندی هر نوع ماده معدنی نیاز به ماشین‌آلات و تجهیزات مختلف معدنی و فرآوری دارد. این تجهیزات به طور عمده باید از خارج خریداری و وارد مدار شود که هزینه‌های ارزی و ریالی زیادی در بر دارد. در حال حاضر بانک سپه در معادن گل‌کهر و چادرملو سرمایه‌گذاری کرده است. (۴۹ درصد بانک سپه و ۵۱ درصد شرکت ملی فولاد ایران).

■ توجیه اقتصادی توسعه مجتمع‌های سنگ آهن چیست؟ □ توجیه فنی و اقتصادی توسعه مجتمع‌های سنگ آهن با نوع خارجی آن مقایسه می‌شود. در صورتی که ارزش افزوده آن از مشابه خارجی بیشتر باشد، با توجه به انتقال فن‌آوری و اشتغال‌زایی بهره‌برداری از معادن در کشور و پس از بررسی سایر عوامل، نسبت به راه‌اندازی معدن اقدام می‌شود.

■ قانون جدید معادن چه مشکلاتی را از پیش راه بهره‌برداران و کاشفان معادن برمی‌دارد؟ آیا باز هم مشکلات لاینحلی در این بخش باقی خواهد ماند؟

□ با توجه به دولتی بودن معادن تحت پوشش، شرکت ملی فولاد ایران در این زمینه مسأله خاصی ندارد.

■ بهره‌برداران از معادن همواره به پرداخت‌های قانونی از

○ مشکل واحد فرآوری سنگ آهن معادن چادرملو، کمبود برق و انتقال کنسانتره به مجتمع فولاد مبارکه از طریق راه آهن می‌باشد که حداکثر ظرف سه سال آینده برطرف خواهد شد.

■ برنامه‌های توسعه برداشت سنگ آهن از معادن کشور چیست و اجرای این برنامه‌ها در نهایت چه نتایجی خواهد داشت؟

□ طرح‌های توسعه ذخایر سنگ آهن در حال حاضر عبارتند از:

۱- طرح توسعه معادن سنگ آهن بافق شامل: چغارت، چاه‌گز و سه‌چاهون که قرارداد خرید و نصب و راه‌اندازی سنگ‌شکن‌ها و آسیا و کارخانجات تغلیظ آن با اعتبار ارزی معادل ۱۰۰ میلیون دلار با نویسنده آلپین و به صورت فاینانس نهایی شده است و انشاء... پس از انجام موارد فوق معادل سه میلیون تن به ظرفیت تولید شرکت سنگ آهن مرکزی افزوده شده و تولید سالانه آن به ۶/۲ میلیون تن خواهد رسید.

۲- قرارداد طرح توسعه معدن گل‌کهر نیز منعقد شده است و طی سه یا چهار سال آینده، تولید آن به سالانه ۵ میلیون تن افزایش خواهد یافت.

۳- طرح توسعه معدن سنگ آهن چادرملو نیز پس از اتمام فاز اول آن و رسیدن به ظرفیت اسمی ۵/۵ میلیون تن شروع خواهد شد و حداکثر ظرف سه سال به ظرفیت ۸/۵ میلیون تن (ظرفیت نهایی) خواهد رسید.

۴- قرارداد تولید سنگ آهن کنسانتره از معادن سنگان نیز به زودی منعقد می‌شود و پس از نصب ماشین‌آلات و تجهیزات معدنی و فرآوری، تولید کنسانتره سنگ آهن آن به ۳/۴۴ میلیون تن در سال ۱۳۸۴ خواهد رسید.

بر اساس برنامه‌ریزی انجام شده، تولید سنگ آهن در این معادن در سال ۱۳۸۴ به ۲۳/۳۴ میلیون تن در سال خواهد رسید.

■ با اجرای طرح‌های توسعه مجتمع‌های فولاد کشور، ذخایر سنگ آهن چقدر دوام خواهد آورد؟

□ در صورتی که بتوان سنگ آهن موجود در معادن اکتشاف شده را استخراج و فرآوری نمود، سال‌های سال (بیش از ۴۰ سال) ذخایر سنگ آهن جوابگوی تولید فولاد در کشور خواهد بود.

چيست و چه تدابيري براي رفع موانع اتخاذ شده است؟

□ بهره‌برداري از معدن سنگ آهن چادرملو، امکان‌پذير است و در حال حاضر كار استخراج و انباشت سنگ آهن صورت مي‌گيرد. اما كنسانتره سنگ آهن هنوز توليد نمي‌شود. علت آن نيز كمبود برق و مسأله انتقال كنسانتره به فولاد مباركه مي‌باشد.

در مجتمع چادرملو سه خط فرآوري و تغليظ سنگ آهن و عمليات مربوط به نصب و راه‌اندازي آزمايشي با موفقيت انجام شده است.

با وجود نصب نيروگاه گازی ۳۰ مگاواتي در محل، مشكل كمبود برق وجود دارد كه با اتصال بـرـق منطقه به شبكه سراسري اين مشكل برطرف مي‌شود. در حال حاضر اتصال شبكه، مراحل نهايي را مي‌گذرانند. از سوي ديگر خط راه آهن چادرملو به اردكان كه در سال نخست ۸۰۰ هزار تن كنسانتره سنگ آهن توليدي در مجتمع را به مجتمع فولاد مباركه اصفهان حمل خواهد كرد نيز هنوز تكميل نشده است. با برطرف شدن اين مشكلات، حداكثر ظرف سه سال آینده، مرحله اول توسعه چادرملو با توليد ۵/۵ ميليون تن كنسانتره سنگ آهن، به انجام خواهد رسيد.

■ براي مشاركت مردم در مالكيـت ذخاير معدني چه اقدام‌هايي صورت گرفته است و در آينده مالكيـت اين ذخاير چگونه خواهد بود؟

□ انتقال مالكيـت معدن سنگ آهن و يا معدن زغال سنگ از بخش دولتي به بخش خصوصي به تنهائي راهگشا نيست. با توجه به اينكه انجام امور تجهيزات، آماده‌سازي و بهره‌برداري و نيز ساخت و راه‌اندازي كارخانه‌هاي فرآوري مواد معدني به سرمايه‌گذاري ارزي و ريالـي كلان نياز دارد. بخش خصوصي با توجه به صعوبت كار، خطر سرمايه‌گذاري و نداشتن تخصص و تجربه لازم، تاكنون علاقه‌اي نشان نداده است.

به هر حال، در چنين مواردی و چنانچه دولت متمایل به انجام چنین کاری باشد، باید با متخصصان رشته‌های معدنی وارد مذاکره شود و در قبال پیش‌خرید کردن ماده معدنی مورد نظر، نسبت به تجهیز و بهره‌برداري معدن (با انتقال مجوز بهره‌برداري به مدت‌هاي ۲۰ و ۲۵ ساله و بر مبنای مقدار ذخيره و ظرفيت توليدي معدن) اقدام کند. تضمين خريد ماده معدني و نظارت كامل دولت در نهايت بايد اعمال شود.

بابت فرمانداری و... اعتراض داشته‌اند و آن را مانعی در جهت بهره‌برداري مناسب و استفاده از فن آوري‌هاي روز قلمداد کرده‌اند. آیا قانون جديد در اين زمينه تمهيداتي به وجود آورده است؟

□ كل معدني كه در محدوده بخشداري‌ها مي‌باشند، موظف به پرداخت مبلغی به عنوان كمك به عمران شهرها و بخش‌هاي حاشيه معدن مي‌باشند. در صورتي كه دولت از منابع ديگري نسبت به تأمين مبالغ فوق اقدام نمايد، اولي‌تر خواهد بود و تاكنون عليرغم اعتراض كليۀ بهره‌برداران مواد معدني، اقدامي در جهت لغو دستور فوق‌الذکر صورت نگرفته است.

■ در برنامه ايران ۱۴۰۰، بخش معادن به ويژه معادن سنگ آهن چگونه ديده شده است؟ وضعيت بهره‌برداري از ذخاير معدني، راه‌اندازي مجتمع‌ها، توليد و تجارت سنگ آهن چگونه خواهد شد؟

□ بر اساس برنامه، ظرفيت مجتمع‌هاي فولادسازي کشور در سال ۱۴۰۰ به ۲۵ ميليون تن خواهد رسيد كه بخشی از نياز اين مجتمع‌ها به سنگ آهن كنسانتره و فرآوري شده از معادن چغارت و سه‌چاهون (به ميزان ۶/۲ ميليون تن در سال)، چادرملو (به ميزان ۸/۵ ميليون تن در سال)، گل‌گهر (به ميزان ۵ ميليون تن در سال) و سنگان (به ميزان ۳/۶۴ ميليون تن در سال) تأمين خواهد شد. اين معادن در مجموع ۲۳/۳۴ ميليون تن كنسانتره سنگ آهن به فولادسازي‌هاي کشور عرضه خواهند كرد.

○ اگر معادن جديد سنگ آهن به بهره‌برداري نرسند، توليد معادن كنوني در سال ۱۴۰۰ براي ۱۵ ميليون تن فولاد كافي است، در حالي كه ظرفيت فولادسازي کشور به ۲۵ ميليون تن خواهد رسيد.

مقدار سنگ آهن توليدي در سال ۱۴۰۰، در صورتي كه معدن و يا معدن جديد ديگر سنگ آهن وارد مدار توليد نگردند، تنها جوابگوي توليد ۱۵ ميليون تن فولاد خام خواهد بود. مابقي نياز مجتمع‌هاي فولادسازي بايد از خارج خريداري و مصرف گردد.

■ با وجود سرمايه‌گذاري عظيمي كه براي راه‌اندازي مرحله نخست معدن چادرملو صورت گرفت، هنوز بهره‌برداري مستمر از اين معدن آغاز نشده است. علل اين امر

